

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

18.12.2023. Nr. 1-5/329

**Biedrības “Latvijas Sarkanais Krusts”
Zemgales komitejas
Ģimenes atbalsta centra “Dzeguzīte”
vadītājai I.Bērzkalnai
inita.berzkalna@redcross.lv**

Informācijai:
**Latvijas Republikas
Labklājības ministram U.Augulim
lm@lm.gov.lv**

**Biedrības “Latvijas Sarkanais Krusts”
Ģenerālsekretāram U.Līkopam
secretariat@redcross.lv**

**Aizkraukles novada pašvaldībai
dome@aizkraukle.lv**

Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības “Latvijas Sarkanais krusts”
”Zemgales komitejas ģimenes atbalsta centrā “Dzeguzīte”

Viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību.¹ Tādēļ tiesībsargs jau vairākus gadus par vienu no prioritātēm savā darbībā ir izvirzījis personu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzību ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Laika posmā no 2023. gada 6. līdz 26. martam bija organizēta Tiesībsarga biroja kampaņa “Dzīve pansionātā - kāda tā ir?”, kuras laikā saņemta informācija par iespējamajiem pārkāpumiem vairākās ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Tiesībsarga biroja Prevencijas daļas vadītāja L. Namniece-Bērziņa un Prevencijas daļas vecākā juriste S. Garsvāne 2023. gada

¹ [Tiesībsarga likuma](#) 11. panta 1. punkts

21. aprīlī, bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja biedrības “Latvijas Sarkanais Krusts” Zemgales komitejas ģimenes atbalsta centru “Dzeguzīte”, Iršu pagastā, Aizkraukles novadā (turpmāk - Centrs).

Vizītes mērķis bija pārbaudīt Tiesībsarga biroja organizētās kampaņas “Dzīve pansionātā - kāda tā ir?” laikā saņemto informāciju par iespējamajiem pārkāpumiem Centrā, iepazīties ar vispārējiem sadzīves apstākļiem un cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem Centrā, kā arī noskaidrot jautājumus par iemītnieku tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un sniegtajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem.

[1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki tikās ar Centra administrācijas pārstāvjiem, kā arī intervēja atsevišķus iemītniekus, lai noskaidrotu viņu viedokli par Centrā sniegtajiem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem.

Ņemot vērā, ka vizītes dienā vienā no Centra korpusiem (divu stāvu ēkā) iemītniekiem bija diagnosticēta Covid-19 infekcija, Tiesībsarga biroja darbinieki apmeklēja tikai vienu no Centra korpusiem (viena stāva ēku).

[2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki sniedza Centra administrācijai vairākus ieteikumus un rekomendācijas ar mērķi pilnveidot konstatētos trūkumus, kas negatīvi ietekmēja iemītniekiem sniegtā pakalpojuma kvalitāti (iemītnieku privātās dzīves neaizskaramību, sniegto personīgās higiēnas pasākumu savlaicīgu nodrošināšanu, ikdienas nodarbību un brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšanu, ikdienas pastaigu svaigā gaisā nodrošināšanu un arī atbilstošu darbinieku skaitu un to kompetenču sadalījumu), sniedzot ieteikumus kvalitatīvāku pakalpojumu sniegšanā, ievērojot iemītnieku vislabākās intereses.

[3] Zemāk ir apkopotas Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes laikā sniegtās mutiskās rekomendācijas un arī pamatojums to izpildes nepieciešamībai, lai ikvienam Centra iemītniekam būtu nodrošināts tāds pakalpojumu klāsts, kas atbilst gan Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajiem principiem, gan arī starptautisko cilvēktiesību standartiem un prasībām.

Ņemot vērā, ka Tiesībsarga biroja darbinieku vizīte notika 2023. gada 21. aprīlī, iespējams, uz doto brīdi Centra administrācija jau ir veikusi virkni uzlabojumu Centra darbībā un daļa no rekomendācijām, kuras būs norādītas zemāk, jau ir izpildītas. Līdz ar to aicinu Centra administrāciju informēt tiesībsargu par visām līdz šim veiktajām darbībām, kas notikušas pēc Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes.

1. Vispārīga informācija par Centru

Centrs ir biedrības “Latvijas Sarkanais Krusts” Zemgales komitejas pārziņā esoša institūcija, kas nodrošina ilgstošo sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju pilngadīgām personām, kuras vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt (pensijas vecuma personām vai personām ar invaliditāti).

Centrs ir izvietots divos korpusos (viena stāva ēkā un divu stāvu ēkā), kur ir izmitināti iemītnieki, kā arī ir izvietotas administratīvās un saimnieciskās telpas.

Pozitīvi vērtējams, ka Centra viena stāva ēkā ir nodrošināta vides pieejamība un tajā var iekļūt un izkļūt iemītnieki, daļa no kuriem ir personas ar funkcionālajiem traucējumiem.

Centram ir sava pieguloša teritorija un pagalms, kas ir paredzēts iemītnieku ikdienas brīvā laika pavadīšanai un pastaigām svaigā gaisā.

Kopumā abos Centra korpusos ir paredzētas 56 vietas un vizītes dienā Centrā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 55 iemītnieki.

2. Vispārējie sadzīves apstākļi un higiēnas normu ievērošana Centrā

[2.1] Attiecībā uz vispārējiem sadzīves apstākļiem Centrā pozitīvi vērtējams, ka pakalpojums tiek tuvināts ģimeniskai videi un iemītnieku skaits Centrā ir samērā neliels. Centra viena stāva ēkā, kuru vizītes dienā apskatīja Tiesībsagra biroja darbinieki, pakalpojumus saņēma 36 klienti.

Izvērtējot vispārējos sadzīves apstākļus Centra viena stāva ēkā, kur iemītnieki ir izvietoti četros korpusos tika secināts, ka kopumā iemītnieku istabas, koplietošanas telpas un arī sanitārās telpas vizuāli izskatās un ir vērtējamās kā daļēji atbilstošas sniegtajam pakalpojumam. Turklāt ne visas Centra telpas kopumā ir iekārtotas, ņemot vērā senioru un personu ar funkcionālajiem traucējumiem individuālās vajadzības un drošību. Piemēram, vienā no iemītnieku sanitārajām telpām (labierīcībām) tika konstatēts, ka tualetes podam bija salauzts un noņemts sēdriņķis ar vāku. Tādējādi, šajās telpās esošās santehnikas tehniskais stāvoklis nebija atbilstošs iemītnieku funkcionālajam stāvoklim un tās izmantošana Centra iemītniekiem nav droša. Turklāt, no starptautisko cilvēktiesību viedokļa šāds iemītnieku sanitārajās telpās esošās santehnikas tehniskais stāvoklis ir vērtējams kā cieņpilnai attieksmei pret iemītniekiem neatbilstošs.

Tika secināts, ka atsevišķas iemītnieku istabas izskatījās mājīgas, individualizētas un ģimenes videi pietuvinātas. Savukārt, lielākā daļa klientu istabu izskatījās bezpersoniskas, īpaši tās, kur dzīvo guļošas personas un personas ar kustību traucējumiem, jo tajās bija tikai gultas un naktsskapīši. Šādas iemītnieku istabas neizskatās vizuāli pievilcīgas, personalizētas un mājīgas un līdzinās slimnīcas palātām, nevis dzīvojamām istabām, kuras kalpo par pastāvīgu mājvietu institūcijas iemītniekiem.

Akcentējams, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās darbs būtu organizējams tā, lai tās vidi tuvinātu ģimeniskai videi². Turklāt institūcijas vadītāja kompetencē ir pieņemt lēmumus par iestādes darba attīstību vai optimizāciju un attiecīgām izmaiņām, lai sniegtu iemītnieku vajadzībām atbilstošu pakalpojumu. Tas ietver arī lēmumus par iemītnieku istabu un atpūtas zonu noformēšanu, iemītnieku nodrošināšanu ar individualizētu apģērbu, tiesībām glabāt personīgās mantas, kas nepārprotami palielina iemītnieku drošības sajūtu un autonomiju.

Ņemot vērā minēto un saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 10.2. apakšpunktā noteikto tika secināts, ka atsevišķas Centra telpas un vide daļēji nav piemērotas sociālā pakalpojuma sniegšanai: telpas nav piemērotas un aprīkotas atbilstoši to lietošanas mērķim, ievērojot iemītnieku vecumu, funkcionālo stāvokli un arī individuālās vajadzības.

[2.2] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju iemītniekiem tiek nodrošinātas iespējas saņemt un izmantot nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus. Savukārt visus jautājumus, kas attiecināmi uz tehnisko palīgīdzekļu saņemšanu, maiņu un nodošanu, risina Centra vadītāja, kura pilda arī sociālā darbinieka funkcijas.

Tomēr norādāms, ka Centrā, kur daļa no esošajiem iemītniekiem ir personas ar funkcionālajiem traucējumiem, vajadzētu būt nozīmētam atbildīgajam darbiniekam, kurš

² [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma](#) 4. panta 6. punktā noteiktais princips

savlaicīgi risinātu tos jautājumus, kuri ir saistīti ar iemītņieku nodrošināšanu ar viņu vecumam un objektīvajam veselības stāvoklim nepieciešamajiem tehniskajiem palīg līdzekļiem. Akcentējams, ka ņemot vērā Centra vadītājas noteiktās funkcijas un arī atbildību par visiem Centrā notiekošajiem procesiem, šāda papildus funkciju noteikšana vadītājam nav uzskatāma nedz par pareizu, nedz arī par iemītņieku interesēm atbilstošu.

Norādāms, ka Centra administrācijas pienākums ir arī nodrošināt savlaicīgu un regulāru apskati visiem iemītņiekiem izsniegtajiem tehniskajiem palīg līdzekļiem un savlaicīgi konstatēt, vai laika gaitā tie nav palikuši nedroši ikdienas lietošanai (piemēram, vai ratiņkrēsliem netrūkst kāju balstu, vai nav bojāti roku balsti u.tml.), lai savlaicīgi risinātu jautājumus par to maiņu vai remontu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Centra administrācijai būtu jāizvēlas kāds no darbiniekiem, kurš ikdienā būtu atbildīgs par jautājumiem, kas ir attiecināmi uz iemītņiekiem nepieciešamo tehnisko palīg līdzekļu nodrošināšanu.

[2.3] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja darbinieki bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai sadarbībā ar biedrību “Latvijas Sarkanais Krusts”** nodrošināt, lai telpas Centra viena stāva ēkā būtu iekārtotas, ņemot vērā senioru un personu ar funkcionālajiem traucējumiem individuālās vajadzības un drošību.
2. **Centra administrācijai** rūpīgi sekot līdzi Centra iemītņieku sanitārajās telpās esošās santehnikas tehniskajam stāvoklim un drošumam, savlaicīgi novēršot to iespējamus bojājumus.
3. **Centra administrācijai** nodrošināt iemītņiekiem nepieciešamo atbalstu savu dzīvojamo istabu individualizēšanai, tādējādi iekārtotu tās mājīgi un maksimāli tuvinot ģimeniskai videi.
4. **Centra administrācijai** nodrošināt normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz institūcijas iemītņiekiem nepieciešamajiem tehniskajiem palīg līdzekļiem un to drošumu.

3. Iemītņieku privātuma nodrošināšana Centrā

[3.1] Vizītes laikā tika konstatēts, ka iemītņieki pārsvarā ir izvietoti vienvietīgajās un divvietīgajās istabās, kas ir vērtējams pozitīvi.

Tomēr negatīvi vērtējams, ka Centra 2. korpusā iemītņieki ir izvietoti istabā, kurai nav durvju un ir ielikta tikai plāna starpsiena. Tādējādi pilnībā nenodrošinot tajā dzīvojošajiem iemītņiekiem nepieciešamo privātumu, jo ikviena persona, kura iet garām šai istabai var novērot gan tajā guļošus iemītņiekus, kā arī brīžos, kad viņiem Centra darbinieki veic ikdienas higiēnas aprūpi (piemēram, inkontinences līdzekļu maiņu).

Norādāms, ka arī Centra viena stāva ēkā esošajās sanitārajās telpās nav paredzēts iemītņieku privātums, jo duša ir izvietota caurstaigājamā telpā, blakus iemītņieku labierīcību kabīnēm un tā ir norobežota ar dušas aizkaru. Attiecīgi, tie iemītņieki, kuri dodas uz labierīcībām, var redzēt to personu, kas mazgājas dušā vai arī pārgērbjas pirms vai pēc došanās dušā.

Apmeklējot iemītņieku istabas, tika arī secināts, ka inkontinences līdzekļi iemītņiekiem ar funkcionāliem traucējumiem tiek mainīti bez jebkādu norobežojošu aizslietņu izmantošanas, kā rezultātā visus personīgās higiēnas procesus ikdienā novēro visi pārējie istabas kaimiņi.

Ņemot vērā minēto secināms, ka Centrā netiek nodrošinātas iemītnieku tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un šāda Centrā esošā prakse nav uzskatāma par cilvēku cienīgu un starptautiskajiem standartiem atbilstošu un tā būtu jāmaina.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, visās situācijās, kad Centra iemītniekiem, kuri sava objektīvā veselības stāvokļa dēļ ir guļoši un īpaši aprūpējami, netiek nodrošināta privātās dzīves neaizskaramība, var tikt vērtētas arī kā pazemojoša izturēšanās pret personām ar īpašām vajadzībām.

Akcentējams, ka Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi, ka ilgstošas sociālās aprūpes institūcijām jānodrošina mājīga, individualizēta vide, kas sniedz zināmu privātumu. Katram iemītniekam jābūt personiskai, slēdzamai telpai, kurā glabāt savas personiskās mantas un arī iespējai apģērbties un noģērbties, mazgāties, iet dušā un vannoties apstākļos, kuros tiek respektēts viņu privātums. Turklāt, īpaša uzmanība jāpievērš vecāka gadagājuma iemītnieku un/vai iemītnieku ar fizisko spēju traucējumiem īpašajām vajadzībām. Iemītnieki arī ir jāmudina padarīt savas telpas personiskākas.³

[3.2] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja darbinieki bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt iemītnieku privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu saskaņā ar normatīvajā regulējumā un vispārējos cilvēktiesību standartos noteiktajām prasībām gan visās istabās, gan arī sanitārajās telpās.
2. **Centra administrācijai** visās iemītnieku istabās, kur ir izvietotas personas ar funkcionālajiem traucējumiem un guļošas personas, nodrošināt norobežojošus aizslietņus, kurus izmantotu privātuma nodrošināšanai ikdienas higiēnas aprūpes laikā.

4. Iemītnieku līdzdalība nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējas Centrā

[4.1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbiniekiem nebija iespēja pārliectināties, kādā veidā Centra iemītniekiem tiek nodrošinātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos paredzētās nodarbības un arī brīvā laika pavadīšana⁴.

Centra telpās iemītniekiem bija pieejamas dažādas grāmatas, tomēr nebija manīts jebkāds aprīkojums brīvā laika pavadīšanai. Vizītes laikā tika novērots, ka Centra iemītnieki lielāko daļu sava laika pavada bezmērķīgi, atrodoties savās istabās, ko nevar uzskatīt par saturīgu brīvā laika pavadīšanu personām, kuras ilgtermiņā saņem institucionālos pakalpojumus.

Centrā pie informācijas stenda bija atrodama aktuālā informācija par iemītnieku dienas plānu, kuru izvērtējot Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka Centra iemītniekiem ikdienā laika posmā no plkst. 10.30 līdz 12.30 tiek piedāvātas nodarbības, pastaigas, darbs un sarunas.

³ [Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai \(CPT\) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs"](#) 10. punkts

⁴ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”](#) 54. punkts un 57. punkts

Norādāms, ka uz Tiesībsarga biroja darbinieku lūgumu parādīt Centra iemītniekiem ikdienā piedāvāto nodarbību sarakstu un grafiku, Centra administrācija nevarēja to uzrādīt, jo uz vizītes dienu tāds nebija izstrādāts un noformēts atbilstošā veidā.

Centra iemītniekiem ikdienā piedāvāto nodarbību un aktivitāšu grafiks tika nosūtīts Tiesībsarga biroja darbiniekiem vēlāk un izvērtējot to, tika secināts, ka darba dienās iemītniekiem tiek piedāvātas šādas nodarbības: interešu nodarbību pulciņi, galda spēles un vingrošana. Savukārt, pie brīvā laika pavadīšanas tiek piedāvātas iespējas apmeklēt treniņu zāli, bibliotēku, lasītavu un veikala apmeklējumu. Bet brīvdienās iemītniekiem tiek piedāvāta iespēja apmeklēt dievkalpojumu un arī veikalu.

Attiecīgi, nedz vizītes dienā, nedz arī vēlāk, saņemot Centra iemītniekiem piedāvāto nodarbību un aktivitāšu grafiku, Tiesībsarga biroja darbinieki neguva pārliecību, ka ikvienam Centra iemītniekam ikdienā ir nodrošinātas individuālās nodarbības un brīvā laika pavadīšanas aktivitātes.

Akcentējams, ka ikvienam Centra iemītniekam ir būtiski nodrošināt ne tikai mērķtiecīgi organizētas nodarbības (veicinot iemītnieku sadzīves iemaņu saglabāšanu un attīstīšanu), bet arī sniegt nepieciešamo atbalstu brīvā laika jēgpilnai pavadīšanai, jo citādi pastāv objektīvi riski netiešā veidā veicināt iemītnieku pasivitāti, kuras rezultātā var iestāties iemītnieku apātisms, kas ilgtermiņā varētu pasliktināt arī psihiskās veselības stāvokli.

Tādējādi, organizējot gan kopīgas radošās nodarbības iemītniekiem, gan arī individuālās nodarbības, ir būtiski tās plānot atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām un sociālās rehabilitācijas plānos noteiktajiem mērķiem. Turklāt Centrā piedāvātajām nodarbībām un aktivitātēm nevajadzētu būt vienveidīgām, bet gan iemītnieku vecumposmam, interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošām un vērstām uz katra iemītnieka veselības stāvokli, individuālajām spējām un interesēm.

[4.2] Vizītes laikā tika novērots, ka pastaigās svaigā gaisā devās tikai daži no Centra viena stāva ēkā esošajiem 36 iemītniekiem, kas liecina par viņu pasivitāti un nevēlēšanos iet ārā un arī par Centra darbinieku nepietiekamu atbalstu ikdienas pastaigu nodrošināšanā.

Tādējādi vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki neguva pārliecību, ka visiem Centra iemītniekiem ir nodrošinātas regulāras pastaigas svaigā gaisā, jo bija acīmredzami, ka Centrā trūkst aprūpes personāla, kas varētu sniegt nepieciešamo atbalstu, vedot iemītniekus ikdienas pastaigās. Īpaši minētais būtu attiecināms uz iemītniekiem, kuriem ir funkcionālie traucējumi un kuras ir guļošanas personas.

[4.3] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja darbinieki bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt Centra iemītniekiem regulāras nodarbības, ņemot vērā viņu individuālo spēju izvērtējumu un plānoto mērķu sasniegšanu, iespēju robežās paplašinot šobrīd piedāvāto nodarbību un pulciņu klāstu.
2. **Centra administrācijai** nodrošināt Centra iemītniekiem regulāras saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas un aktivitātes, lai nepieļautu viņu esošo dzīves iemaņu samazināšanos un zudumu.
3. **Centra administrācijai** nodrošināt visiem iemītniekiem regulāras pastaigas svaigā gaisā, papildus motivējot viņu dalību institūcijā notiekošajās aktivitātēs.
4. **Centra administrācijai** veikt mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu visu Centra iemītnieku aktivitāti un interesi iesaistīties individuālajās nodarbībās, brīvā laika aktivitātēs un organizētajos pasākumos.

5. Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas nodrošināšana Centrā

[5.1] Attiecībā uz iemītnieku personīgās higiēnas jautājumiem Centrā tika konstatēts, ka Centra darbinieki cenšas nodrošināt personīgās higiēnas pasākumus vidēji vienu reizi 10 dienās (nomazgāt visu ķermeni siltā ūdenī, apgriezt nagus, noskūt bārdu).

Savukārt vizītes dienā (21. aprīlī), atbilstoši Centrā esošajiem iemītnieku mazgāšanas grafikiem tika konstatēts, ka vairākiem iemītniekiem personīgās higiēnas pasākumi (mazgāšana) aprīlī bija nodrošināti vien 6. un 7. aprīlī, kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktu kārtību⁵ (ne retāk, kā reizi 10 dienās siltā ūdenī nomazgāt visu ķermeni) un nevar tikt vērtēts kā klientu personīgās higiēnas veikšana atbilstoši katra iemītnieka individuālajām vajadzībām.

Tādējādi, Centrā esošā prakse, kad iemītniekiem tiek piedāvāts veikt personīgās higiēnas pasākumus (mazgāšanu un nagu griešanu) vidēji divas līdz trīs reizes mēnesī nav uzskatāma par atbilstošu viņu individuālajām vajadzībām, ņemot vērā Latvijā esošās klimatiskās izmaiņas (piemēram, karstas vasaras laikā klientu personīgās higiēnas pasākumi nešaubīgi būtu jānodrošina ne vien regulāri, bet arī katru dienu).

Norādāms, ka arī attiecībā uz iemītnieku gultas veļas maiņu tika secināts, ka tā notiek vienlaikus ar viņiem veiktajiem personīgās higiēnas pasākumiem (mazgāšanu), kas arī ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktu kārtību⁶ (ne retāk, kā vienu reizi septiņās dienās gulošām personām un ne retāk kā reizi 10 dienās pārejām personām).

[5.2] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbiniekiem nebija iespējams iepazīties ar atsevišķu iemītnieku individuālajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plāniem un tajos noteiktajām problēmām, mērķiem un uzdevumiem, jo saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju, visi iemītnieku dokumenti atrodas citā Centrā.

[5.3] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja darbinieki bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt visu iemītnieku personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu gan atbilstoši normatīvajos aktos noteiktai kārtībai, gan arī ņemot vērā iemītnieku individuālās vajadzības un valstī esošās klimatiskās izmaiņas.
2. **Centra administrācijai** nodrošināt iemītnieku gultasveļas maiņu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktai kārtībai, gan arī ņemot vērā viņu individuālās vajadzības.
3. **Centra administrācijai** nodrošināt visu iemītnieku sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plānu dokumentēšanu, aktualizēšanu un glabāšanu tikai tā Centra telpās, kur viņi saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus.

6. Darbinieku skaits un kvalifikācija

[6.1] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju Tiesībsarga biroja darbiniekiem, vizītes dienā Centrā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 55 iemītnieki un bija nodarbināti 28 darbinieki. Savukārt, tiešajā

⁵ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 14.¹ punkts

⁶ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 8.1. punkts

saskarsmē ar iemītniekiem strādāja: medicīnas māsa - 1, sociālais darbinieks - uz 0,5 slodzi, sociālais rehabilitētājs - uz 0,5 slodzi, sociālais aprūpētājs - 1, aprūpētājas - 12 (kopā - 15 darbinieki).

Ņemot vērā, ka daļa no Centrā esošo iemītnieku ir gulošas personas un arī personas ar kustību traucējumiem, kurām ikdienā ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un atbalsts no personāla puses, Tiesībsarga biroja darbinieku ieskatā esošais darbinieku skaits (15 darbinieki uz 55 iemītniekiem) nav pietiekošs un arī atbilstošs normatīvajos aktos paredzētajam sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma apjomam, lai sniegtu ikvienam Centra iemītniekam tieši viņa individuālajām vajadzībām nepieciešamos pakalpojumus (piemēram: savlaicīgu personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu, ikdienas nodarbību un saturīga brīvā laika pavadīšanas nodrošināšanu, regulāru pastaigu svaigā gaisā nodrošināšanu u.tml.).

Vienlaikus akcentējams, ka Centrā esošo aprūpes darbinieku skaita trūkums nevar kalpot par tiesisku pamatojumu faktam, ka iemītniekiem paredzētie sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pasākumi netiek nodrošināti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apjomā.

Jautājumā par darbinieku skaitu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās norādāms, ka nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka katras institūcijas vadītājs vai arī augstāka institūcija, pamatojoties uz sociālo pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītāja iesniegtajiem priekšlikumiem. Vienlaikus, uz institūcijas vadītāju gulstas pienākums nodrošināt vienmērīgu un racionālu darba uzdevumu sadali starp darbiniekiem, kā arī regulāru kvalifikācijas celšanu katru gadu tiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar klientiem⁷.

Turklāt katras institūcijas vadītājs ir tiesīgs sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai piesaistīt arī citus speciālistus, to realizējot atbilstoši iemītnieku vajadzībām un institūcijas rīcībā esošajiem finansiālajiem līdzekļiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Centra administrācijai būtu jāizvērtē esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu atbilstošs esošo iemītnieku skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai ilgtermiņā.

[6.2] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja darbinieki bija snieguši mutisku rekomendāciju:

1. **Centra administrācijai sadarbībā ar biedrību “Latvijas Sarkanais Krusts”** ar izvērtēt un nodrošināt Centrā esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu atbilstošs esošo iemītnieku skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai ilgtermiņā.

[7] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums⁸ paredz, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija ir sociālā institūcija, kas nodrošina personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju.

Savukārt Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 4.2. un 4.3. apakšpunkts ikvienam sociālo pakalpojumu

⁷ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 2.2. apakšpunkts un 2.3. apakšpunkts](#)

⁸ [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma](#) 1. panta 6. punkts

sniedzējam uzliet par pienākumu sociālo pakalpojumu satura un apjoma plānošanu un nodrošināšanu atbilstoši iemītņieka vajadzībām.

Vienlaikus minēto noteikumu 4.4. un 4.7. apakšpunkts paredz arī pienākumu nodrošināt klienta ģimenes vai mājāsaimniecības locekļu iesaistīšanu sociālā pakalpojuma sniegšanas procesā (izņemot gadījumus, ja tas nav klienta interesēs) un sociālo pakalpojumu sniedzēja ētikas principu ievērošanas pienākumu un darbību klienta labākajās interesēs.

Lai nodrošinātu Centrā sniegto ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu atbilstību cilvēktiesību standartiem un normatīvajā regulējumā noteiktajām obligātajām prasībām, lūdzu tās administrāciju līdz 2024. gada 15. februārim informēt tiesībsargu par 2023. gada 21. aprīļa vizītes laikā sniegto mutisko rekomendāciju izpildi un līdz šim veiktajām darbībām to ieviešanai.

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons